

NOI ÎN LUME

Ileana Alexandra ORLICH

MATEI VIȘNIEC,
la Universitatea Statului Arizona

Axat cu precădere pe aspecte de gen, rasă, sau identitate, teatrul american al anilor '80 a fost un teren propice controverselor culturale proiectate pe un fundal social conturat de experimente teatrale. Obsesiile de ordin psihologic, individualismul împins la extrem, și reportajul social au transformat scena americană într-un mediu înrudit cu reportajul sau cu sitcomul, reflectând lumea relațiilor sociale și a idului supralicitat prin analize care au riscat ultrajul public.

În contrast cu acest gen dramatic care a subțiat linia dintre arta scenică și documentarul social, teatrul lui Matei Vișniec a adus pe scena contemporană conflictul istoric și imaginarul plasat în zona dramelor nuanțate de ideologia politică. O astfel de piesă este ***Istoria comunismului povestită pentru bolnavii mintal*** care a testat publicul aerian prin două spectacole prezentate în octombrie 2008 la teatrele universitare Katzin Hall și Recital Hall de pe campusul celei mai mari universități din Statele Unite, Arizona State University. Regizate de Mona Chirilă, directoare a Teatrului de Păpuși Puck din Cluj și regizoare la Teatrul Național „Lucian Blaga” din același oraș, aceste spectacole au fost realizate datorită unui grant Cantemir oferit de Institutul Cultural Român (ICR) trupei teatrale clujene alcătuită din actorii Dana Bonțidean, Anca Doczi, Robert Pavicsits, și Lucian Rad de la Teatrul Puck și Dragoș Pop de la Teatrul Național clujean. Alături de actori, a fost prezent în Arizona ca oaspete de onoare, datorită aceluiași grant Cantemir, și dramaturgul Matei Vișniec, cunoscut publicului american în general și foarte apreciat la Universitatea din Arizona, unde a fost prezent anul trecut la spectacolele cu piesa *Angajare de clovn*, tot în regia Monei Chirilă.

Desigur că piesa lui Matei Vișniec *Istoria comunismului povestită pentru bolnavii mintal* nu a abandonat drama personajelor în favoarea unui spectacol preocupat numai de tirania comunistă. Dimpotrivă. Efectul dramatic al *Istoriei comunismului* a izvorât tocmai din confruntarea violentă a aspirațiilor și a sufletului uman cu ideologia stalinistă care a produs, atât în fosta Uniune Sovietică cât și în țările aflate în fostul bloc comunist, o întrerupere a tuturor normelor și continuităților sociale și psihologice, o distrugere devastatoare a spiritului uman în manifestările sale cele mai elementare. Nuanțele subtile ale descompunerii culturii și ale anihilării psihice a ființei umane au fost armonizate în piesa talentatului dramaturg cu ideea retrăirilor, prin intermediul scenei, a unui trecut nu foarte îndepărtat care a distrus milioane de vieți.

Dincolo de a comunica un manifest searbăd prin care comunismul este înfierat în sloganuri didactice, piesa lui Vișniec evocă melancolia tragică din spatele transformărilor care apar atunci când destinul îmbracă veșmintele totalitarismului politic. Pacienții spitalului de boli mintale sunt ființe sacrificate și mutilate de stalinism,